

SREDNJEVEŠKA KNJL. (476-propad zahodnega rimsk.cesarstva-1492-odkritje Amerike)

Epika:Junaški epi (Pesem o Rolandu,Pesem o Čidu),viteški romani (roman o Tristanu in Izoldi), islandske sage,Dantejeva Božanska komedija. **Lirika**:Trubadurska lirika (pesniške zvrsti-serenada,ballata,svitanica),sladki novi stil (predstavnik Dante-»Novo življenje«), Francois Villon je najpomembnejši predstavnik pozne srednjeveške lirike (Sklepna balada, Balada o obešenih) **Dramatika**:posvetne igre (Božanska komedija) **RENEŠANČNA KNJL**.

Epika (ep,novela,roman),**Lirika** (Francesco Petrarca-**petrarkizem**-posnemanje petrarkovih motivov in sloga po vsej Evropi) **Dramatika** (komedija in tragedija doseže vrh v delu Williama Shakespeare-a) 2 značil.renesančne umetnosti:občudovanje narave in človeka& uživanje v čutnosti.Kaj je značilno za renes.knjži.? Vzor postanejo antični motivi,zvrsti in oblike.Na renesančno knjiž.vpliva tudi srednjeveška: sladki novi stil,trubadurska lirika& viteški roman.**REFORMACIJA** je predvsem versko,a tudi politično in kulturno gibanje v 16.stol v Zahodni Evropi. Za nastanek posameznih nacionalnih književnosti je zlasti pomembna zahteva po neposrednem vernikovem stiku z verskimi resnicami.

Glavni pisci: Primož Trubar,Sebatijan Krelj (Otročja biblija,Postila slovenska) reformiral je Trubarjev črkopis.Je prvi pisec,ki je skrbel za jezikovno kulturo.Vplival je na Dalmatina& Bohoriča.Adam Bohorič napisal je prvo slovnico slo.jezika-Zimske urice,ki nima znanstvenega pomena.Jurij Dalmatin njegov prevod Biblije ima velik kulturni pomen:Širjenje verskih resnic v razumljivem jeziku&dokazuje da je slo.jezik izrazno bogat tako kot drugi. **Kulturni pomen reform.na slo.**:-nastane prevod Biblije, -ustanovljena je bila prva tiskarna, -nastane prva slovnica slo.jezika.**HUMANIZEM** je gibanje izobražencev,ki so zlasti po letu 1453 odkrivali,komentirali in posnemali antično dediščino.Humanisti:Petrarca,Boccaccio, Machiavelli,Erazem Rotterdamski.

DANTE ALIGHIERI: napisal je zbirko Novo življenje,tudi nekaj sonetov,pešn.zbirka je posvečena Beatrice) **FRANCESCO**

PETRARCA: pisal je pesmi in romane. **MIGUEL DE**

CERVANTES: pisal je pesmi,novele&romane-Don Kihot

GIOVANNI BOCCACCIO: Pisal je romane,njegovo

najpomembnejše delo je Zbirka novel Dekameron.**PRIMOŽ**

TRUBAR: je najpomembnejši pisec slovenske reformacije,je

avtor prvih slo.knjig in utemeljitelj našega knjižnj.jezika.**DELA**:

Katekizem&Abecednik,Ta prvi dej liga noviga tastamenta,

Cerkovna ordninga,Ta celi novi tastament. **JEZIK**: ljubljanski

govor,ki je dolensko obarvan.*Glasovne značilnosti*:o=u (gospud),

a=e (de),e=i (tiga),pri=per,in=inu. *Besedne značilnosti*:germanizmi:

šalt=podoba,glih=enako,farmošter=župnik **SLQ**: stavki so kratki&

preprosti, je čustveno prizadet,slikovit in odločen.**WILLIAM**

SHAKESPEARE pisal je sonete,napisal je tudi 2 epski pesnitvi.

Glavnina njegovega dela je v dramah.

PISMENSTVO je literatura,ki je bila zapisana

v srednjeveških rokopisih.Pismenstvo na slo,je

predvsem cerkvenega značaja.**ALEGORIJA** je

figura pri kateri je abstraktno-spolšno predstavljeno

konkretno.**PRIDIGA** ali HOMILIIA je politerarno

besedilo,ki se naslanja na odlomek iz Sv.pisma.

Pridiga vsebuje tudi neko sporočilo.**SONET** je

italijanska pesniška oblika iz 14-ih 11 zložnih (laških)

verzov.Ti verzi so razporejeni v dve kvartini& dve

tercini.Sonet ima lahko dvodelno zgradbo:kvartini

razvijeta temo,tercini pa predstavljata sporočilo soneta.

PARODIJA je posmehujoče posnemanje kakšnega

znanega knjižnj.dela,ideje ali motiva.**ROMAN** je epska

zvrst,ki je napisana v prozi.**ROMAN—NOVELA**:

roman je daljši,več oseb,več dogodkov, novela ima

manjše število oseb,1 dogodek.**NOVELA** je pripoved

krajšega ali srednjega obsega.Snov zajema iz resničnega

življenja.V središču novele je en sam dogodek.Pogosto

ima pomembno vlogo nek »premet«.Zaplet&razplet sta

hitra in presenetljiva.

BOŽANSKA KOM: POMEN: Je najpomembnejše delo srednjeveške knji. Imela je velik vpliv na Evropsko knjiž.Napisana je v Ital.jeziku,kitica je tercina,verz pa jambski enajsterec,100=1+33+33+33, je versko (upira se mu krščansko pojmovanje življenja in smrti)-alegoričen (2 alegoriji:Vergil-alegorija za razum,Beatrice-alegorija za božjo milost) ep.MOTIVI:preganjanje Ugolinove družine,stradanje,smrt, maščevanje,TEMA:Smrt grofa Ugolina **PRIDIGA O GREHU&POKORI**:MOTIVI:izvirni greh, trpljenje,dela svetnikov,poslednja sodba,mučenci,vabilo k spovedi TEMA:krščanski nauk o grehu&pokori. POMEN:Ima pomen za širjenje krščanstva.FIGURE:metafora,inverzija,nagovor,mnogovezje SPOROČILO:zaradi Adamovega greha je bil človek izgnan iz raja.Tega pa lahko ponovno pridobi,če se spove svojih grehov.**PETRARCA-SONET ŠT.61**: MOTIVI:prevzetost lepote,zaljubljenost,želje, občudovanje,srečna ljubezen. TEMA:Ljubezniska,POMEN:Petrarkizem.**BOCCACCIO-DEKAMERON (Novela o sokolu)**:MOTIVI:sokol,navdušenje nad sokolom,poroka,smrt sokola,izguba premoženja TEMA:viteška ljubezen POMEN:ena najboljših zbirk novel.*Fridrik* je bil dober človek in je hotel na vsak način osvojiti Giovanni.Zaradi svoje velike želje na koncu ostane (skoraj) brez vsega.*Giovanna*-bila je resna gospa,dobrega srca,ki je imela rada svojega sina in je iz materinske ljubezni bila pripravljena iti prosit za sokola.**CERVANTES-DON KIHOT**: MOTIVI: blaznost,smrt,Kihotov pogum,boj za pravico, branje viteških romanov.TEMA:nasprotje med dvema pogledoma na svet POMEN:najpomembnejši renesančni roman.**SHAKESPEARE-HAMLET**: MOTIVI: »viteška« ljubezen do Dulsineje,popotni vitez. TEMA:Hamletova »razklanost« POMEN:William je bil najpomembnejši dramatik tistega časa.OZNAKA HAMLETA: iskalec resnice,razočaran je nad sedanjostjo,je razmišljaljoč človek,je notranje razklam ned akcijo&razmišljanjem VRH: Hamlet pomotoma ubije Polonija.**TRUBAR-O ZIDAVI CERKVA**: (avtobiografska pripoved) MOTIVI:videnje svetnikov,pozivanje h gradnji cerkva,molčanje duhovščine TEMA:nasprotovanje štifarjem POMEN: eno izmed 1.sloven.besedil,verski pomen.ZGRADBA:prvi del govori o prikazovanju sv.Roka&sv.Sebastijana,drugi pripoveduje kako je nastala cerkev na Silevici,tretji omenja nastanek cerkve na Sveti gori pri Gorici.NAUK:kazen za vse,ki ne bodo proti temu pridigali.